

Bakalářské studium samostatné

Otázky ke státním bakalářským zkouškám

Andragogika

1. Terminologické zakotvení věd o výchově a vzdělávání

Výchova, vzdělávání, edukace. Učení (se), intencionální a funkcionální učení. Vyučování. Formální, neformální, informální vzdělávání a učení (se). Socializace, enkulturace, personalizace. Dospělý, dospělost.

2. Filozofické základy věd o výchově a vzdělávání I

Antická idea vzdělanosti (sofisté, Sokrates, Platon, Aristoteles). Humanismus. Výchova v koncepcích Komenského.

3. Filozofické základy věd o výchově a vzdělávání II

Názory vybraných novověkých myslitelů na úlohu výchovy a vzdělávání (Locke, Rousseau, Pestalozzi). Představa o vzdělávání a pokroku v osvícenství a pozitivismu.

4. Pedagogika jako vědní disciplína

Vznik a vývoj oboru. Předmět pedagogiky. Pedagogické disciplíny. Metodologie pedagogiky. Vybraná témata soudobého pedagogického výzkumu.

5. Teoretické směry pedagogiky ve 20. století

Utváření moderních vzdělávacích systémů. Klasické a novodobé směry v teorii vzdělávání. Reformní pedagogika, pedocentrismus.

6. Cíle výchovy a vzdělávání

Společenská a pedagogická podmíněnost edukačních cílů. Taxonomie edukačních cílů. Kurikulum. Klíčové kompetence jako cíl vzdělávání. Gramotnost, funkční gramotnost.

7. Sociální, ekonomické, politické a kulturní kontexty vzniku moderního vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých jako sociální hnutí. Institucionalizace vzdělávání dospělých. Funkce a cíle vzdělávání dospělých. Vzdělávání dospělých jako součást veřejných politik. Význam šedesátých a sedmdesátých let 20. století.

8. Koncept celoživotního učení

Koncept celoživotního vzdělávání. Koncept celoživotního učení. Kulturní, sociální, politické a ekonomické souvislosti. Mezinárodní organizace, jejich dokumenty a strategie. Kritika realizace a dopadu politického konceptu celoživotního učení.

9. Vzdělávací politika ve světovém a evropském kontextu

Aktivity vybraných organizací – OECD, UNESCO, ILO aj. Vzdělávací politika EU a její trendy. Významné strategie a dokumenty (Lisabonská strategie, Memorandum o celoživotním učení, Delorsova zpráva, Celoživotní učení pro všechny aj.), jejich cíle a priority.

10. Andragogika v systému věd

Pojetí andragogiky jako interdisciplinárně založeného oboru. Vztah andragogiky k příbuzným sociálním vědám (psychologie, sociologie, ekonomie ad.). Vztah andragogiky k personálnímu řízení. Místo andragogiky v systému věd o výchově a vzdělávání. Vztah andragogiky a pedagogiky, pedagogika dospělých.

11. Vznik a vývoj andragogiky

Vznik pojmu, kontexty rozvoje teoretického zkoumání vzdělávání dospělých. Charakteristika vybraných andragogických teorií (Pöggeler, Hanselmann, Ten Have, Jarvis, ad.) a jejich kritické zhodnocení. Vztah andragogické teorie a praxe vzdělávání dospělých. Andragogika jako studijní obor.

12. Ohlas filozofického pragmatismu a humanistické psychologie v teoriích vzdělávání dospělých

Pragmatismus a humanistická psychologie jako zdroje konceptualizace vzdělávání a učení se dospělých. Charakteristika vybraných teorií (Dewey, Lindeman, Mezirow, Rogers, Knowles) a jejich kritika.

13. Kritické teorie společnosti a vzdělávání dospělých

Marxismus a kritická teorie společnosti a jejich pojetí vzdělávání. Pedagogika utiskovaných podle Freireho. Illichova koncepce odškolnění. Ohlasy a kritika těchto směrů.

14. Andragogický výzkum

Hlavní dlouhodobá a aktuální témata, uplatňované teorie a přístupy. Vztah k praxi vzdělávání dospělých a vzdělávací politice. Mezinárodní výzkum vzdělávání dospělých.

15. Profese andragoga

Profesionalizace vzdělávání dospělých. Vývoj andragogického povolání. Vzdělavatel dospělých a jeho role. Andragog jako absolvent studijního oboru, nároky na výkon jeho práce.

16. Struktura vzdělávání dospělých

Školské vzdělávání dospělých. Další vzdělávání (občanské vzdělávání dospělých, zájmové vzdělávání dospělých, další profesní vzdělávání). Oblasti informálního učení (se) dospělých.

17. Cílové skupiny ve vzdělávání dospělých

Specifika homogenity cílových skupin ve vzdělávání dospělých. Tradiční cílové skupiny a jejich charakteristiky: nezaměstnaní, funkčně negramotní, imigranti, ženy, starší dospělí, zaměstnanci, manažeři ad. Problematika jejich motivace a bariér k účasti na vzdělávacích aktivitách.

18. Vývoj vzdělávání dospělých v českých zemích

Národní obrození, osvěta. Vznik spolkové základny, významné instituce. Lidová výchova, prvorepublikový rozvoj. Období komunismu. Profesionalizace vzdělávání dospělých.

19. Aktuální stav vzdělávání dospělých v České republice

Analýza vzdělávání dospělých v České republice, zhodnocení pozitivních a negativních stránek. Postavení vzdělávání dospělých v kontextu vzdělávací politiky. Hlavní strategické dokumenty a stanovené priority. Účast dospělé populace na edukačních aktivitách.

20. Andragogická didaktika

Didaktika, její obsah a základní kategorie. Technologie vzdělávání dospělých. Oblasti uplatnění didaktiky dospělých. Kurikulum ve vzdělávání dospělých. Androdidaktické principy. Evaluace ve vzdělávání dospělých.

21. Didaktické formy vzdělávání dospělých

Charakteristika a kategorizace didaktických forem. Vztah k dalším didaktickým kategoriím (cíle, obsah, metoda, princip ad.). Prezenční, distanční a kombinovaná forma vzdělávání dospělých. Sebeřízené učení (se) dospělých.

22. Didaktické metody vzdělávání dospělých

Charakteristika a kategorizace didaktických metod. Tradiční a aktivizační metody. Vztah k dalším didaktickým kategoriím (cíl, obsah, forma, didaktická technika ad.). Popis vybraných didaktických metod.

23. Didaktické prostředky a výukové technologie ve vzdělávání dospělých

Didaktické prostředky. Učební pomůcky. Didaktická technika. Využití moderních komunikačních technologií ve vzdělávání dospělých. E-learning: charakteristika, možnosti využití, pozitiva a negativa. Aktuální trendy v distančním vzdělávání.

24. Stárnutí a stáří

Periodizace lidského života. Demografické aspekty stárnutí společnosti. Ageismus. Koncepty aktivního a úspěšného stárnutí. Silver economy. Věkový mainstreaming.

25. Gerontagogika a praxe vzdělávání seniorů

Předmět gerontagogiky a její postavení v systému věd. Výchozí terminologie. Funkce a cíle edukace seniorů. Proměny docility u starších dospělých a seniorů. Aktuální stav vzdělávání seniorů v České republice.

Literatura

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.

BENEŠ, Milan. *Andragogika – teoretické základy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8.

BENEŠ, Milan. *Andragogika – filosofie – věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-03-3.

BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.

EGER, Ludvík. *Vzdělávání dospělých a ICT*. Plzeň: NAVA, 2012. ISBN 978-80-7211-428-3.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava a Michal ŠERÁK. *Andragogika a vzdělávání dospělých. Vybrané kapitoly*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. Ediční řada Varia. ISBN 978-80-7308-694-7.

EVROPSKÁ KOMISE. *Memorandum o celoživotním učení*. 2000. Dostupné on-line na: <http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-808-7109-199.

JARVIS, Peter, ed. *The Routledge International Handbook of Lifelong Learning*. London: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-41904-8.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOPECKÝ, Martin. *Vzdělávání dospělých mezi politikou, ekonomikou a vědou: politika vzdělávání a učení se dospělých v éře globálního kapitalismu*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013. ISBN 978-80-7308-493-6.

KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.

KRYSTOŇ, Miroslav, Michal ŠERÁK a Łukasz TOMCZYK, eds. *Nové trendy ve vzdělávání seniorů / Nowe trendy w edukacji seniorów*. Banská Bystrica, Praha, Kraków: AIVD ČR, 2014. ISBN 978-80-904531-8-0. Dostupné z: <https://gerontolodzy.wordpress.com/>

LANGER, Tomáš. *Moderní lektor*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-271-0093-4.

LUKÁČ, Eduard. *Výchova a vzdelávanie dospelých z pohľadu vybraných internacionalizačných úsilí v 20. storočí*. Prešov: Filozofická fakulta PU, 2010. ISBN 978-80-555-0153-6.

MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-045-9.

PALÁN, Zdeněk. *Výkladový slovník – lidské zdroje*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a JIŘÍ Mareš. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, eds. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospelých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospelých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠERÁK, Michal a Łukasz TOMCZYK, eds. *Preparation to ageing and old age*. Kraków, Praha: Pedagogical University of Cracow, 2019. Czech-Polish-Slovak studies in andragogy and social gerontology part X. ISBN 978-83-953737-2-5. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337389448_PREPARATION_TO_AGEING_AND_OLD_AGE

ŠKODA, Kamil. *Kapitoly z dějin andragogiky*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-326-1.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-802-1046-276.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.